

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

יתרו

(חלק בו שיחה ג)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת יתרו, יד"כ שבט, ה'תשפ"ו (א)



LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

יתרו ג

ווייל „צוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו" על ידי משה רבינו?⁷

ב. לכאורה קען מען מסביר זיין דעם טעם וואָס זייער קיום דאַרף זיין „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו", לויט דעם וואָס ראשונים⁸ זיינען מגדיר דעם חילוק צווישן די תוארים וואָס מען געפינט בנוגע צו אַן אינו יהודי: גר תושב, בן נח (און עו"צ (עכו"ם⁹, כותי"ם) –

א. דער רמב"ם זאָגט אין ספר „היד"1: „משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל שנאמר: מורשה קהלת יעקב" ולכל הרוצה להתגייר משאר האומות שנאמר: ככם כגר, אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצות, וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח וכל מי שלא יקבל יהרג".

פון פשטות לשון הרמב"ם איז מובן, אַז דער חיוב „לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", איז פאַר-בונדן מיט „מתן תורה". און נאָכמער איז עס מודגש אין דער הלכה שלאח"ז אין רמב"ם²: „כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם כו' והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן".

דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס פאַר אַ שייכות האָט דער קיום דורך די בני נח פון זייערע מצות צו אידן, ביז – אַז אויף אידן ליגט אַ חיוב „לכוף את כל באי העולם" צו מקיים זיין די שבע מצות; און אויך להבין די שייכות צו מתן תורה ומשה רבינו – אַז זייער קיום דאַרף זיין

6) אבל צ"ע כי מפשטות ל' הרמב"ם משמע ש'הודיענו כו'" – קאי רק על לאחרי: שהקב"ה הודיע את בני" ע"י משה רבנו שב"נ מקודם נצטוו בהן – אף שעפ"ז צ"ע למאי נפק"מ הודעה זו – ודוחק גדול לומר שהוא רק ליישב המקראות ולכן מדגיש והודיענו (ולא – והודיע) – כי לב"נ אין נפק"מ בזה. – וראה לקמן הערות 17, 18. – ואולי י"ל דתיבת „מקודם" היא „מאמר המוסגר". וראה לקמן בפנים.

ולהעיר מצינוי מהר"ן רמב"ם הל' מלכים כאן שהביא מקור לדברי הרמב"ם* ממדרש „אמר ר"י חסידי או"ה שמענו שיש להם חלק לעוה"ב כו' איזה חסיד או"ה זה המקבל עליו שבע מצות מפני שהן כתובין בתורה". וראה פ"י יד יהודה לעשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פכ"א.

7) וראה לקו"ש חט"ו ע' 59 ואילך. ח"כ ע' 140 ואילך. ובכ"מ.

8) ח"י הרמב"ן והריטב"א למכות ט, א. (8*) וראה רמב"ם שם פ"י ה"י וי"ב – השינויים דבן נח עכו"ם וגר תושב. וראה לקמן ריש סעיף ד מהצפ"נ. לחם משנה רפ"י שם.

9) בריטב"א: ג' לשונות נאמרו בכותים גר תושב ובן נח וכו'. וברמב"ן במקום כותי „וגוי המוזכר בכל מקום". וצריך בירור בכל מקום בפ"ע (ובפרט – בנוגע לתואר הג') אם נשתנה ע"י הצענזאר.

1) הל' מלכים פ"ח ה"י.

2) ברכה לג, ד.

3) ראה כס"מ שם, דמקורו מסנהדרין נט, רע"א

(והובא ברמב"ם פ"י ה"ט).

4) שלח טו, טו.

5) הי"א שם.

* וראה לקו"ש ח"כ ע' 140 הערה 27.

די ז' מצות¹⁶.

און דעריבער זאָגט דער רמב"ם אַז זייער קבלה ועשׂי דאַרף זיין „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו"¹⁷, ווייל דער חיוב שלפנ"ז איז בטל געוואָרן¹⁸.

אַבער מען קען אַזוי ניט פאַרענטפערן אין רמב"ם – ווייל:

(א) פון המשך לשון הרמב"ם „והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן"¹⁹ (אַז דער ציווי לב"נ האָט זיך אָנגעהויבן „מקודם"), איז משמע, לכאורה, אַז דער ציווי לב"נ איז ניט בטל געוואָרן²⁰.

עליהם שכר אלא כמי שאינו מצווה ועושה וזה שקבלם על עצמו בב"ד של ישראל מצווה ועושה הוא.

ראה בכל הנ"ל – שו"ת ושב הכהן סל"ח ד"ה ועפ"י דינים אלו (אלא דמקשרו עם הטעם שנקרא מחסידי אה"ע). ובספרו דעת קדושים (לו, ג ואילך).

(17) ברמב"ן וריטב"א לא נזכר שגר תושב צריך לקבל מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו. ואולי נכלל זה בדרך ממילא כשמקבלין המצות בב"ד של ישראל, שזה גופא מורה שמקבלם באופן הנ"ל, כי בב"ד של ישראל תוקף כל הציוויים (כולל אלה שנאמרו לפני משה), אך ורק מפני שכך צוה הקב"ה (אח"כ) בתורה והודיענו על ידי משה רבינו – ראה פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ז. ולהעיר מפי' מים חיים (להפריח) לרמב"ם הל' מלכים כאן, דמפרש שזהו המקור לדברי הרמב"ם כאן (גבי ב"ג), והוא שיקבל אותן כו".

(18) ולהעיר מטנהדרין (נט, א), „כל מצוה שנאמרה לב"נ ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה". וראה פרש"י סנהדרין שם ד"ה לזה ולזה. ובהנסמן בהערה הבאה.

(19) וראה לשון הרמב"ם שם רפ"ט. וראה חמדת ישראל בקונטרס נר מצוה הל' מלכים שם.

(20) דלכאורה לא ס"ל להרמב"ם דעמד והתירם להם – הלכה היא. וראה ערה 15 דעת הרמב"ן. וראה ביאור הרי"ף פערלא לטהמ"צ רס"ג ח"ג מילואים ס"ח (רמו, ד ואילך).

אַז אַ גר תושב איז דער וואָס קבל אויף זיך בב"ד של ישראל צו מקיים זיין די שבע מצות ב"נ, „וכיון שקבלן בב"ד הוא נקרא בשבע מצות אלו מצווה ועושה וכי הא אנו מצוויין להחיותו . . וב"נ הוא שלא קבלם בב"ד אלא דקים לן שמקיים אותם מעצמו והוא נדון בהם כמו שאינו מצווה ועושה"¹⁰ (און גוי סתם איז דער וואָס איז ניט נזהר אין די ז' מצוות¹¹).

לפ"ז קומט אויס לכאורה, אַז באַ מתן תורה איז בטל געוואָרן דער חיוב וציווי צו ב"נ – אויף קיום מצות שלהם, און ווי די גמרא¹² זאָגט אויפן פסוק¹³ „עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים" – „ראה ז' מצות שקבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להן", און די גמרא פירט דאָרט אויס „לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלים עליהם שכר . . כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה", „אין מצוויין לקיימו"¹⁴.

און עס איז געווען במתן תורה אַ נייער חיוב בנוגע די ז' מצות: דער אויבערשטער האָט אָנגעזאָגט בתורה אַז ב"נ זיינען מחוייב אין די ז' מצות – איז נתחדש געוואָרן אַ נייער דין, אַז ווען אַ ב"נ איז מקב"ד די ז' מצות בב"ד של ישראל הייסט ער „מצווה ועושה"¹⁵ אין

(10) ל' הריטב"א שם.

(11) כ"ה בריטב"א שם. וברמב"ן: וגוי המוזכר בכל מקום הוא ב"נ שלא הוחזק אם מקיים מצות שלהם אם לאו ומסתמא אין רובן מקיימין אותן לפיכך כו'. וראה ספרי ר"פ ברכה עה"פ ה' מסיני בא: „אלא אפילו שבע מצות שקיבלו עליהם ב"ג לא יכלו לעמוד בהם עד שפרקום ונתנום לישראל". (12) ב"ק לת, א. ועד"ז בע"ז ב, סע"ב ואילך – הובא ברמב"ן וריטב"א שם.

(13) חבקות ג, ו.

(14) פרש"י ע"ז שם – ג, רע"א.

(15) ראה רמב"ן שם: מפני מה אמרו ראה ז' מצות כו' ועמד והתירם להם שלא יהו מקבלין

אָבער – וואָס איז הסברת השייכות (אָ) אַ איד זאָל זיך דאַרפן פאַרנעמען מיט „לכוף את כל באי העולם כו“?

ד. נאָך מער: פון דברי הרמב"ם איז מובן, אַז דער חיוב אויף אידן „לכוף את כל באי העולם כו“ איז ניט פאַרבונדן מיט דער הלכה „והוא שיקבל אותן .. מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו“:

דער ראַגאַטשאַווער²¹ זאָגט, אַז לשיטת הרמב"ם זיינען דאָ צוויי סוגים: א) אַ גר תושב, וואָס איז דוקא ווען קבל בב"ד (בפני שלשה חברים). ב) אַ בן נח וואָס איז ניט מקבל די ז' מצוות בב"ד, אָדער²² בזמן הזה שאין היובל נוהג (ובמילא „אין מקבלין גר תושב“²³) און איז מקיים די ז' מצוות – וואָס אויך עס „מצווין עליו להחיותו“^{23*}.

און וויבאַלד אַז אויך אַ ב"נ וועלכער איז ניט קיין גר תושב „מצווין עליו להחיותו“ – איז דאָך מוכרח צו זאָגן, אַז דאָס וואָס דער רמב"ם זאָגט „צוה משה רבינו .. לכוף .. לקבל מצות שנצטוו בני נח וכל מי שלא יקבל יהרג“, מיינט ער דערמיט (ניט דוקא) אַ קבלה „בפני שלשה חברים“ (בב"ד) אויף צו ווערן אַ גר תושב, נאָר אפילו) אַ קבלה (סות) צו מקיים זיין די ז' מצוות (דער

ב) דאָס פאַרענטפערט בלויז דאָס וואָס דער רמב"ם זאָגט אין דער צוויי-טער הלכה (הנ"ל) אַז ווען הייסט אַ ב"נ אַ „גר תושב“ און פון „חסידי אומות העולם“, דוקא בשעת ער איז מקבל און טוט די ז' מצוות „מפני שצוה בהן הקב"ה כו“.

עס בלייבט אָבער ניט פאַרשטאַנדיק דער פריערדיקער דין (הנ"ל) אין רמב"ם – „צוה משה רבנו כו“ (וואָס קומט בהמשך להתחלת ההלכה: מ"ר לא הנחיל התהומ"צ אלא לישראל כו) לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח“, וואָס דאָס איז (ניט אַ דין אין דער קבלת המצות דורכן ב"נ, נאָר) אַ ציווי אויף אידן, אַז זיי דאַרפן כופה זיין די ב"נ אויף קבלת מצות שלהם – וואָס פאַר אַ שייכות האָט דער קיום מצות ב"נ צו אידן און ביז – לכוף?

ג. דער מקור אויף דעם ציווי הנ"ל צו אידן, איז מצד דעם גופא וואָס „צוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן“, דלכאורה: צוליב וואָס האָט דער אויבערשטער אונז מודיע געווען על ידי משה רבינו און „צוה בהן הקב"ה בתורה“ „שהנחיל לישראל“ אויף ז' מצות ב"נ? איז דערפון לכאורה מובן, אַז דאָס איז אַ חיוב אויף אידן, (און דער וואָרט – ענין פון) „מקודם“ איז אַ מאמר המוסגר אַז דער ציווי לב"נ האָט זיך אָנגעהויבן מקודם).

ועפ"ז י"ל יתרה מזה – אַז דער טעם פאַרוואָס ס'איז אַ חיוב אויף אידן „לכוף כו“ איז מצד דעם גופא וואָס ב"נ דאַרפן מקבל זיין (און טאָן) די ז' מצוות „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו“ – וואָרום די שייכות פון אַ ב"נ צו תורה איז נאָר דורך ישראל (וואָס צו זיי איז געגעבן געוואָרן תורה).

21 צפע"נ על הרמב"ם הל' איסו"ב פי"ד ה"ז. צפע"נ מהדו"ת הל' ע"ז פ"י ה"ו (לב, א. שם, טע"ג).

22 בצפע"נ מהדו"ת שם מזכיר רק „וב"נ היינו בזמן שאין היובל נוהג .. עכ"פ להחיותו בזמנה" דא"א לקבל גר תושב ס"ל לרבינו דצריך להחיותו. אבל בהל' איסו"ב שם כתב „אבל בלא זה (בלא קבלה בב"ד) או בזמן שאין היובל נוהג אז הוה בגדר ב"נ המבואר בפ"י שם ה"י“.

23 רמב"ם הל' ע"ז פ"י סה"ו. הל' מילה פ"א ה"ו. הל' שבת ספ"ב. הל' איסו"ב שם ה"ח.

23* וכו"ה לכאור' בשו"ת הצ"צ יו"ד ספ"ג.

מצות שנצטוו בני נח . . אבל אם לא קיבל עליו שבע מצות יהרג מיד" (וואָס דער טעם פון דעם איז²⁷ מצד דעם וואָס „צוה משה כו' לכוף את כל באי העולם כו' וכל מי שלא יקבל יהרג"). דער ראב"ד איז אויף דעם משיג „אין לנו עתה להרוג איש", זאָגט דערויף דער כס"מ: „אין כאן השגה על דברי רבינו . . ואם אין ידינו תקיפה בעונותינו לא מפני זה ה"ל להניח מלכתוב הדין".

איז פון דעם מובן, אַז דער דין „צוה כו' לכוף כו' לקבל מצות כו' וכל מי שלא יקבל יהרג" איז אַ חיוב וועלכער איז בתוקפו אויך²⁸ בזמן הזה^{28*}, כשאין היובל נוהג²⁹, און אויך ווען „אין ידינו

27) כמ"ש בכס"מ שם.

28) וגם הראב"ד לא פליג אלא על הדין ד'יהרג מיד' [דס"ל להראב"ד שבזמן הזה שאין לנו סנהדרין אין יכולים לדון ד"ג גם בב"ג, כמבואר בצפע"ג ה' מילה שם], אבל לא פליג על הדין „ובלבד שיקבל עליו שבע מצות". ויתירה מזו מוסיף הכס"מ שם, דייל דהראב"ד פליג רק על הדין ד'מגלגל עמו . . או אם התנה כו', ד'מכיון שבזמן הזה . . אין אנו יכולים להורגו . . אסור לקיימו . . ימכר מיד'. וראה שו"ע אדה"ז מהדו"ב להל' שבת השייך לסי' רנב וסי' דש (תיא, א). וראה הערה הבאה.

28*) ולהעיר משו"ע אדה"ז מהדו"ב שם: ומה שהזכיר הרמב"ם ז"ל (בהל' שבת שם) מצות ב"ג גבי עבד וראה היינו משום שבלא"ה אסור לקיימן כלל אפילו בח"ל ובחז"ל לשיטתו בפ"א מה' מילה ובפי"ד מה' איסורי ביאה. ולהעיר מצפע"ג ה' מילה שם בתחלתו: ור"ל דפליגי אם עכשיו בזה"ז כו'. ובהל' איסו"ב שם: אך נראה דעבד תושב כו' מקבלין לעולם כו' אבל מלשון רבינו ספ"כ מהל' שבת לא משמע כן וכן כאן כתב להיפך.

29) ולכאורה י"ל דמ"ש הרמב"ם בהל' מילה „ובלבד שיקבל עליו שבע מצות ויהי כגר תושב" — אין הכוונה שנעשה גר תושב ממש (שהרי אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג), אלא שהוא „כגר תושב" בפרט זה שקבל עליו שבע

דין פון ב"ג סתם). ד.ה. אַז דער דין „לכוף את כל באי העולם לקבל כו'" איז ניט פאַרבונין מיט'ן דין פון גר תושב.

ועפ"ז יומתק דיוק סדר לשון הרמב"ם אין דער הלכה הנ"ל, וז"ל: „צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח וכל מי שלא יקבל יהרג. והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים".

דערפון וואָס דער רמב"ם זאָגט „לכוף כו' לקבל מצות שנצטוו" און פירט ניט אויס גלייך „(לקבל מצות שנצטוו) ויהיו כגרים תושבים" וכיו"ב (ע"ד לשונו במקום אחר²⁴) — איז משמע, אַז דער ענין פון „והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב" איז אַן ענין בפ"ע, און ניט קיין פירוש (ותנאי) אין „לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח". ופשיטא אַז דער ציווי „לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" איז צוליב דעם גופא שיקבלו המצות שנצטוו עליהם, און ניט בכדי אַז זיי זאָלן ווערן אַ „גר תושב"²⁵,

[און ווי עס איז אויך משמע פון כסף משנה²⁶: בנוגע אַן עבד וואָס האָט זיך ניט מל געווען זאָגט דער רמב"ם²⁶ „מותר לקיימו ובלבד שיקבל עליו שבע

24) בהל' מילה שם גבי עבד. דאף שכתב בהל' איסו"ב שם ה"ז „ולמה נקרא שמו תושב לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל", הרי נקבע שמו גר תושב, וכמו שקורא הרמב"ם בכל מקום, וכמ"ש כאן „והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום". וראה ראב"ד וכס"מ ה' ע"ז שם.

25) וכדמוכח גם מזה שבהציווי לכוף אומר הרמב"ם „לקבל מצות שנצטוו" — „לקבל" סתם, וז"ל לקבל בפני שלשה חברים (וראה לקמן בפנים ובהערה 34).
26) ה' מילה שם.

תקיפה³⁰. משא"כ בנוגע אַ גר תושב פסק'נט דער רמב"ם³¹, „אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג“³².

וההפרש צווישן די צוויי דינים („צוה כו' לכוף כו' לקבל מצות שנצטוו בני נח“, און „גר תושב“): דאָס וואָס „צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח“ איז: (א) אַ צוויי כללי בנוגע „כל באי העולם“. (ב) אַ דין אין די חיובים פון אידן, אַז זיי דאַרפן כופה זיין די ב"נ לקבל מצות שנצטוו בני נח. (ג) די השתדלות פון אידן אין דעם קיום פון די ב"נ איז ניט פאַרבונדן מיט דעם אופן הקבלה מצד די ב"נ – זיי דאַרפן דאָס ניט מקבל זיין בפני שלשה חברים³³ (ב"ד ישראל)³⁴. און (ד) דער אופן הקבלה מוז

מצות ב"נ (וכן יש לפרש גם ברמב"ם הל' שבת שם)*. וכן משמע מסיום לשונו „ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג“, דלכאורה הול"ל „ואין מקיימין עבד כזה אלא בזמן שהיובל נוהג“ כלשונו בהל' איסור"ב פי"ד סה"ט. אלא שבוה בא רק לפרש הדין בנוגע לגר תושב (אבל לא בנוגע לעבד זה שהוא רק „כגר תושב“). משא"כ בהל' איסור"ב שם הרי כתב „אלא יהי גר תושב מותר לקיימו בעבודתו כשהוא גר תושב“ (והיינו שאיירי שם „גר תושב“ ממש*)³⁵, ולכן כתב „אין מקיימין עבד כזה (שהוא גר תושב) אלא בזמן שהיובל נוהג“. ועצ"נ.

30) וכן מוכח בתוי"ט אבות פ"ג מי"ד דמפרש מאמר רע"ק במשנה שם „חביב אדם שנברא בצלם“ (דגם) ל"ב נאמר – עפמ"שכ הרמב"ם בהל' מלכים. ע"ש.

31) הל' מילה שם. ובשאר מקומות שבהערה 23.
32) משא"כ לדעת הראב"ד (הל' ע"ז והל' איסור"ב שם) שבנוגע לכמה דינים מקבלין אותו. ולהעיר מכס"מ הל' ע"ז שם שלדעת הרמב"ם „נראה לומר דאה"נ שאם מעצמו קבל עליו שבע מצות שאין

מונעים אותו משיבת הארץ ולא בא לומר אלא שאין ב"ד מקבלין אותו. אבל ראה מנ"ח מצוה צד. 33) ולכאורה כ"ה בנוגע לחסידי אוה"ע שכתב הרמב"ם שם ה"א „כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אוה"ע ויש לו חלק לעוה"ב“, שמלשון הרמב"ם משמע שכל ב"נ יכול להיות מחסידי אוה"ע כשמקבל שבע מצות (גם שלא בפני שלשה חברים) ונזהר לעשותן (בפועל)*. וכדמוכח מסיום לשונו „אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם“. דאת"ל דהוא רק דין בגר תושב, מאי „אינו מחסידי אוה"ע“.

34) ועפ"ז יש לבאר דעת ר"מ (ע"ז סד, ב) דכל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז הוא גר תושב דהיינו (ראה שם תוד"ה איזהו) שמצוין להחיותו – דלכאורה, באם עבר על שאר המצות הרי הוא חייב מיתה (וכקושיית התוס' שם)* – דיש לומר, דהביריתא שם איירי במקיים כל ז' מצות, אלא שאעפ"כ אין מצוין להחיותו** עד

* אבל ראה ב"י לטו"ד סרס"ז ד"ה והרמב"ם „דאין מותר לקיימו אא"כ יהי גר תושב ואין מקבלין גר תושב בזמנא“, ולכן „רבינו (הסור) לא הזכיר הא דאם התנה עליו כו“ משום „שאין דרכו לכתוב אלא דברים הנוהגים בכ"ז“. וגם הב"י השמיטו בשו"ע שלו שם (סעיף ד) כמ"ש בדרישה שם.

ולהעיר שבשו"ע או"ח סי' דש סי"א כתב (בנוגע למלאכת שבת) פרטי דיני עבד שלא מל וטבל אלא קבל עליו שבע מצות בני נח הרי הוא כגר תושב כו' ואם לא קבל עליו שבע מצות כו'. וכן בשו"ע יו"ד סק"ז סי"ב: גר תושב דהיינו שקבל עליו שבע מצות כו' – אף שהב"י בשו"ע לא כתב רק הדינים הנוהגים בוה"ז. ולהעיר שהמג"א או"ח שם סק"יב בסופו הוסיף „ומשמע בהרמב"ם שאין מקבלין עבד וגר תושב בזמן הזה ע"ש בספ"כ (לכאורה צ"ל ספ"כ) – ראה תהלה לדוד לשו"ע שם אות ה'. לקו"ש חל"א ע' 127 הערה 59. וראה בהערה שלפני.

** והטעם לשינוי הלשונות ברמב"ם י"ל כי בהל' איסור"ב הרי זה הוהשך לדיני גירות (וגר תושב) – כדלקמן בפני סוסי' הפניני 52. משא"כ בהל' מילה והל' שבת שם, שהדמורה בחיובי האדם בעבדו כו'.

* אבל ראה שו"ת ושב הכהן שם.
* בתוס' שם מתרג: דכל זמן שלא דנוהו ב"ד אינו חייב מיתה. אבל ראה צפני"ג להל' מילה שם, דלדעת הרמב"ם (ועוד ראשונים), לא בעי דין.
** היינו בעש"י, שמושיבין אותו בינינו ודואגים להחיותו (עד ש, נוהגין עם גרי תושב בדרך ארץ וגמילות חסדים כ"שאל" – רמב"ם הל' מלכים פ"י ה"ב). משא"כ הם שמוזהר להחיותו סתם ב"נ שמקיים שבע מצות אינו באופן כזה (ראה רמב"ם שם ה"א).

לעבוד עבודת כוכבים דברי ר"מ וחכמים אומרים כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח".

דער רמב"ם פסק'נט בכ"מ³⁸ ווי די חכמים³⁹, אַז ער דאַרף מקבל זיין אַלע שבע מצות. אין הל' איסורי ביאה⁴⁰, זאָגט ער עס אָבער מיט אַן אַנדער לשון: „אי זה הוא גר תושב זה עכו"ם שקיבל עליו שלא יעבוד כו"ם עם שאר המצות שנצטוו בני נח". ולכאורה: וויבאַלד אַז ער דאַרף מקבל זיין אויף זיך אַלע ז' מצות, וואָס בכללן איז אויך „שלא לעבוד עבודת כוכבים" – פאַרוואָס דאָ טיילט ער דאָס אויס באַזונדער?⁴¹

איז די הסברה אין דעם: עס שטייט אין מכילתא אויפן פסוק⁴², „לא יהי' לך אלקים אחרים על פני": „למה נאמר לפי שנאמר אנכי ה"א משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות אמר להם כשיקבלו את מלכותי אגזור עליהם שאם מלכותי לא יקבלו גזרותי לא יקבלו. כך אמר המקום לישראל אנכי ה"א לא יהי' לך אני הוא שקבלתם מלכותי (במצרים⁴³) אמרו לו

ניט זיין דוקא „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה"³⁵.

משא"כ דער גדר פון אַ גר תושב איז (א) אַ דין נאָר ביים ב"נ וועלכער וויל מקבל זיין, (ב) נאָר ווען די קבלה פון דעם ב"נ איז „בפני שלשה חברים"³⁴, (ג) ובאופן אַז דאָס איז „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה" („אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב").

ד.ה. דער דין פון „לכוף את כל באי העולם לקבל כו"ם איז ניט פאַרבונדן מיט דעם דין קבלה (בב"ד של ישראל) וועל-כער איז נתחדש געוואָרן במ"ת, דורך וועלכן דער ב"נ ווערט אַ גר תושב אַ מצווה ועושה"³⁵).

ה. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם לשון הרמב"ם „צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם", ניט להשתדל שכל באי העולם יקבלו³⁶ מצות שנצטוו בני נח וכיו"ב, דער ציווי איז ביז אין אַן אופן פון „לכוף".

ויש לומר בזה: ביי אַ גר תושב איז פאַראַן אַ מחלוקת³⁷: „איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא

38) הל' מלכים כאן. הל' ע"ז; הל' מילה והל' שבת שבהערה 23.
39) כמ"ש בכס"מ כאן. מ"מ לרמב"ם הל' איסור"ב שם ה"ז.
40) שם.
41) גם בהל' מלכים שם ה"ט ב, עיר שהשלימה" מפרט „עד שיכפרו בע"ז כו' ויקבלו שאר המצות שנצטוו בני נח". אבל שם י"ל בפשטות, כי נוגע להמשך לשונו „עד שיכפרו בע"ז" ויאבדו את כל מקומותי". וגם הרי לא כתב שקיבלו שלא לעבוד ע"ז ויקבלו שאר המצות כ"א „עד שיכפרו בע"ז כו"ם (ולכן מסיים: שכל עכו"ם שלא קבל מצות שנצטוו ב"נ – בלי פירוט).

42) פרשתנו כ, ג.
43) יש משמטים „במצרים". וראה הערה הבאה.

שיהי' גר תושב, שזה נעשה ע"י קבלה בפני ג' חברים דוקא: לדעת חכמים – כל ז' המצות, ולדעת ר"ם – מספיק קבלה זו על ע"ז בלבד. וראה לקמן הערה 51.

35) לכאורה מוכרח לומר כן – שהרי אי אפשר לכוף על הכוונה ואמונה שכלב. וי"ל שבנ"י מחוייב לעשות כל התלוי בו – ולכן עליו לומר להב"נ שקבלתו צ"ל מפני שציווה הקב"ה (אף שאינו יכול לבוחנו בזה). – ואולי י"ל בדוחק עכ"פ – שהב"נ צ"ל בדיבור שהוא מקבל „מפני שצוה כו"ם".

35*) לדעת הראשונים הנ"ל סעיף ב.
36) להעיר מלשון המבי"ט בקרית ספר לרמב"ם כאן (סוף אזהרת ששה).
37) ע"ז שם.

צוה לנו משה מורשה – תורה בגימטריא תרי"א⁴⁸.

1. עפ"י יובן וואָס דער רמב"ם טיילט אויס דעם ציווי שלא יעבוד ע"ז פון די אַנדערע מצוות – „אי זה הוא גר תושב זה עכו"ם שקיבל עליו שלא יעבוד כו"ם עם שאר המצוות כו"ם:

כשם ווי באַ אידן זיינען ביי מ"ת געווען צוויי ענינים – קבלת מלכותו של הקב"ה (וואָס דערמיט קומט אויך שלילת ע"ז – אנכי ולא יהי' לך) און קבלת מצות (בשאר הדברות כנ"ל);

און מעין זה באַ יעדן גר, וואָס „מו" דיעין אותו עיקרי הדת שהוא ייחוד השם ואיסור עכו"ם⁴⁹ – קבלת מלכותו, און מ'איז אויך „מודיעין אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות כו"ם⁴⁹ – קבלת מצות –

איז עד"ז באַ אַ גר תושב – וואָס איז אויך אַן ענין פון „קצת גירות"⁵⁰ (ביחס צו די ז' מצוות).

אינו. – וגם צע"ק למה גם לא יהי' לך – נאמר מפי הגבורה.

(48) מכות כג, סע"ב ואילך. וראה סהמ"צ להרמב"ם מ"ע א (ובמל"ת א). השגות הרמב"ן ושאר מפרשי סהמ"צ שם.

(49) רמב"ם הל' איסור"ב שם ה"ב. (50) לשון רבינו גרשום לכריתות ט, א (נדפס שם י, ב). ובמאירי יבמות מה, ב קוראו „גר לחצאין". בתורת הבית השלם להרשב"א (בית חמישי ריש שער רביעי) מביא הגמ' בע"ז „איזהו גר תושב כל שקבל עליו כו' וחכ"א כל שקבל עליו שבע מצות בני נח ואחרים אומרים אלו ואלו לא באו לכלל גר דגר שנתגייר כקטן שנוגד דמי* אלא איזהו גר תושב כו" (ומשמע שכ"ה גם לר"מ וחכמים). וראה ט"ז יו"ד ס"ב סוסק"א דלהרמב"ם – גר תושב „יצא מכלל העמים". ובגליוני הש"ס להר"י ענגל ע"ז סד, ב ד"ה איזהו: דמגמ' . . מוכח

(* ובגמרא לפנינו: לא באו לכלל גר תושב ואיזהו כו'. וראה פרש"י שם.

כן וכשם שקבלתם מלכותי קבלו גזרו" תי".

ד.ה. באַ מ"ת⁴⁴ איז געווען צוויי ענינים: קבלת מלכותו של הקב"ה און קבלת הגזירות – המצות: דער ענין מיוחד פון קבלת המלכות דריקט זיך אויס (אויך)⁴⁵ אין דעם וואָס „אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום"⁴⁶, משא"כ קבלת הגזירות (מצות) – אין די אַנדערע דברות⁴⁷, ובכלל אין דעם וואָס „תורה

(44) וכמפורש שם לאח"ז בדברי רשב"י „אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם בסני"ן". ולכאורה דוחק לומר שבוה גופא הוא המחלוקת מתי היתה קבלת מלכות. ומשמע דהמחלוקת היא מאיזה פסוק למדין זה, ועל איזו גזירות אומר קבלו גזרותי.

אבל ראה פ"י מרכבת המשנה למכילתא. וראה השגות הרמב"ן לסהמ"צ מל"ת א: ואמרם שקבלתם עליכם במצרים הוא לומר שכבר האמינו באלקות במצרים כו' והאמונה היא הזכירם עתה וקבלו אותה עליהם ואמרו עליהם הן הן שהאמינו וקבלו עליהם להחזיק באמונה כו'. וראה לב שמח בסהמ"צ מ"ע א בתחלתה.

ולהעיר מפי' מרכבת המשנה שם דלפי הגירסא בתוי"כ אחרי „צריך להפך הגירסא בדברי ת"ק וצריך להיות . . וקבלתם מלכותי בסניני כעת. ולפי זה יוצדק יותר המשל ושיטת רשב"י . . שקבלתם מלכותי במצרים כו'".

(45) והיינו (ע"פ המכילתא) ב' הענינים כפי שבאים בעשה"ד. אבל בכללות יותר י"ל שזה הי' כשאמרו נעשה ונשמע (משפטים כד, ז) והקדימו נעשה לנשמע (ראה שבת פה, א). וראה סדר אליהו רבה פל"א (פכ"ט): אתם צריכים לקבל מלכותו של ממ"ה הקב"ה עליכם שכך קבלתם לו עליכם מתחלה ואמרתם כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. וראה ספרי ברכה לג, ג: מקבלים עול תורתך וכה"א . . נעשה ונשמע. וראה מדרש הגדול פרשתנו יט, יז.

(46) מכות כד, רע"א (וש"נ).

(47) וכן יש לפרש גם במכילתא דגם לא יהי' לך הוא בכלל קבלת מלכותו. אבל לפי הגירסא שלפנינו (וכהונא בהשגות הרמב"ן שם מ"ע א ול"ת א) משמע לכאורה דלא יהי' לך הוא בכלל קבלת הגזירות, ועפ"י, הביאור דלקמן בפנים –

צו „כל באי העולם” – אויך די וועלכע ווילן ניט מקבל זיין אויף זיך די ז' מצות בפני ב"ד ישראל (צו ווערן אַ גר תושב) – אַז קבלת מלכותו איז אַן ענין עיקרי אין זייער קיום פון ז' מצות⁵³.

און דאָס איז די שייכות פון „צוה משה רבינו כו' לכוף כו' לקבל כו'” צו מ"ת און צו אידן⁵⁴: דער תכלית פון מתן תורה איז ניט נאָר אַז אידן זאָלן אויף זיך מקבל זיין עול מלכות שמים ועול מצות, נאָר עס זאָל זיך (אויך) אויפטאָן דער „והי' ה' למזן על כל הארץ”⁵⁵, אַז עס זאָל דערהערט ווערן מלכותו ית' בכל העולם כולו⁵⁶. היות אָבער אַז מלכותו ומצותיו איז באַ אידן אין אַן אופן פון „נחלה” (ווי דער רמב"ם זאָגט בתחלת ההלכה: „משה רבינו . . הנחיל התורה והמצות . . לישראל”), אַז דאָס איז געוואָרן אינגאַנצן זייערע אַ זאָך⁵⁷ (ביז ס'איז כביכול געוואָרן באופן אַז זיי האָבן די בעלות אויף דעם: נקראת על שמו⁵⁸, מוחל על כבודו וכו' ווייל „תורה דילי' היא”⁵⁹) – דעריבער האָבן זיי דעם כח

וויבאַלד אַז זיין קבלה קומט ניט מצד הכפי' נאָר מרצונו הטוב – איז אין דעם דאָרפן זיין ביידע ענינים: די קבלה „שלא יעבוד כו'” – קבלת מלכותו, און די קבלה לקיים „שאר המצות שנצטוו בני נח” – קבלת מצות⁵¹.

[ועפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק פאַר-וואָס דער רמב"ם איז דאָס מפרט דוקא אין הל' איסורי ביאה – ווייל נאָר דאָרטן קומט דער דין פון גר תושב בהמשך צו דיני גירות⁵²].

ז. עפ"ז יש לומר, אַז עד"ז איז בנוגע

גדירות של גר תושב הוא שמקבל עליו מצוות גר תושב בתורת ישראליות ונעשה ישראלי למצוות אלה דאילו ה' ב"נ עדיין ומקיים בתורת ב"נ לא יפול ע"ז ל' הכנסה תחת כנפי השכינה, דלשון זה מורה על ישראליות כו', וראה גם אוצרות יוסף (להנ"ל) ח' יו"ד (ח"א) אות יו"ד בביאור דברי הט"ז.

(51) עפ"ז יש לומר שגם מחלוקת ר"מ וחכמים בע"ז שם בגר תושב אם צריך לקבל עליו שלא יעבוד ע"ז או גם שאר מצות היא – האם לחלות שם גר תושב די בקבלת מלכותו, שהיא שלילת ע"ז (דהרי גם לר"מ המדובר שמקיים כל ז' מצות, כנ"ל הערה 34), או שצ"ל גם קבלת מצות דילי'. (52) ולכן מפרט שם הפרטים בהגירות דגר תושב, שבוה דומה לגירות גמורה*. משא"כ בשאר המקומות ברמב"ם. וכן כאן בהל' מלכים המדובר בעיקר בז' מצות ב"נ ולא בדיני גירות. ועפ"ז יומתק מה שממשיך שם „והוא מחסידי אומות העולם” ואינו מפרט והוא שמקבל ונזהר לעשותן מפני שצוה הקב"ה בתורה כו' כמ"ש בהל' מלכים כאן, כי בזה מדגיש שם שלא נעשה (לישראל) גר ממש, אלא נשאר מחסידי אומות העולם.

(* וצט"ק מה שלא כתב בהל' איסוי"ב שם גם זה דגר תושב צריך לקבל בפני ג' חברים כמ"ש בהל' מלכים כאן. ואולי י"ל, כי זה מובן מעצמו, דהרי התחלת ה"ז שם „אי זה הוא גר תושב” היא המשך לה"ז, ושלאה עומדין על גביו כו'”, וכמוהגש גם בהמשך לשונו בה"ז שם „ולא מל ולא טבל” דיש קס"ד שג"ז איתנהו ב'.

(53) ראה גם שו"ת מחנה חיים ח"ג יו"ד סי' מו.
 (54) להעיר שגם מ"ת לבני" בא ע"י „שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם” (שבת פת, א) – ע"ד „צוה משה כו' לכוף כו' לקבל מצות כו' וכל מי שלא יקבל יהרג”. וראה מדרש הגדול שם.
 (55) זכרי' יד, ט.
 (56) וראה שמו"ר ספכ"ט: כשנתן הקב"ה את התורה צפור לא צווח עוף לא פרח שור לא געה אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש קדוש, הים לא נודעזע, הבריות לא דברו, אלא העולם שותק ומחריש ויצא הקול אנכי כו'.
 (57) כמרו"ל דגוי הלומד תורה ה"ז עובר על מורשה ומאורסה (סנהדרין נט, רע"א). – הובא בכס"מ לרמב"ם כאן (כנ"ל הערה 3).
 (58) ע"ז יט, א.
 (59) קידושין לב, סע"א ואילך ובפרש"י שם רע"ב.

אויך בזמן הזה⁶³, כנ"ל סעיף ד] – דאָס איז אַ חלק און המשך צו מתן תורה וקבלת התורה של בני, צו „הנחיל התורה“ צו אידן.

און דאָס וואָס בזמן הזה אין יד ישראל תקיפה ובמילא קען מען ניט כופה זיין בדרכי כפי' בפועל ממש (וכש"כ – ניט באופן וואָס „כל מי שלא יקבל יהרג“), פטר'ט דאָס אָבער ניט פון דעם חיוב „לכוף“ אין יעדן אופן האפשרי, „בכפיית דברים, להמשיך לבם אל רצון קונם וחפץ צורם“⁶⁴.

און וויבאלד דער ציווי איז בתוקפו אויך בזמן הזה, און ס'איז אַ ציווי ניט אויף אַ מלך⁶⁵ אָדער אויף ב"ד^{65*}, נאָר

(63) להעיר גם שלא הזכיר הרמב"ם בהל' מלכים כאן דאין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, אף שהזכירו כמ"ט בהלכותיו לפני' – בכ"מ שהזכיר גר תושב (נסמן בהערה 23).

כי כאן עיקר המדובר וההדגשה ברמב"ם איך שהוא פרט בהחיוב שעל בני' לכוף את כל באי העולם לקבל מצות, ושזה בא בהמשך למ"ת. משא"כ קבלת גר תושב היא בעיקר בנוגע ליישיבת הארץ, כמ"ש בהל' איסו"ב שם.

(64) לשון התו"ט שנסמן בהערה 30. וראה ויק"ר פ"ו, ה (בסופו): והוא עד אלו ישראל כו'. או ראה אתה הראת לדעת. או ידע וידעת היום. אם לא יגיד ונשא עונו אם לא תגידו אלקותי לאומות העולם הרי אני פורע מכם כו'. ובספורנו פרשתנו י, ו: ואתם יהיו לי ממלכת כהנים. וזוהו תהיו סגולה כי תהיו ממלכת כהנים להבין ולהורות לכל המין האנושי לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

(65) י"א שדברי הרמב"ם כאן, וכן צוה משה . . . לכוף את כל באי העולם" בא בהמשך להדין שלפני' (ה"ט) בעיר שהשלימה (וראה קריית ספר להמב"ט כאן), והיינו שהמדובר במלחמה (והוא מדיני מלך) ואינו שייך בזמן הזה. אבל מלשון הרמב"ם ושכתבה בהלכה בפ"ט, „משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל . . . אבל מי שלא רצה . . . וכן צוה משה כו' לכוף את כל באי העולם" לא משמע כן. ובפרט שכבר כתב בסוף ה"ט שם, „שכ"ל עכו"ם שלא קבל מצות שנצטוו ב"ג הורגין אותו אם ישנו תחת ידינו“.

(65*) ולהעיר שאפילו את"ל שהציווי הוא על

און דעם ציווי צו ברענגען מלכותו ית' צו „כל באי העולם“⁶⁰,

ועפ"ז יובן דער תוכן הענין פון „לכוף את כל באי העולם לקבל מצות כו" – אַז די השתדלות צו פועל זיין אויף די „באי העולם לקבל המצות“, דאָרף זיין ביז אין אַן אופן פון כפי' – ווייל די „כפי" דאָרף פועל זיין באַ „כל באי העולם" קבלת מלכותו^{60*}, מיט אַלע גדרים שבוה"ט^{60*}, און קבלת גזירותי, „לקבל מצות כו"“⁶¹.

ח. ע"פ כל הנ"ל איז מובן דער תוקף הציווי וואָס ליגט אויף יעדן אידן צו מקיים זיין דאָס וואָס „צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" [דאע"פ אַז דער דין פון גר תושב איז ניט שייך בזמן הזה⁶² – איז אָבער דער ציווי „לכוף את כל באי העולם לקבל מצות" חל בכל זמן,

(60) בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע ג: שצונו באהבתו ית' . . . זאת המצוה ג"כ כוללת שנהי' קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו וזה שאהא כשתאתה איש אחד תספר בשבחיו ותרבה בהם ותקרא בני האדם לאהוב אותו . . . כאברהם אביך.

– אבל זהו פרט באהבת ה', שלכן קורא לבני האדם לעבודתו יתעלה ולהאמין, ולא ענין של כפי'. משא"כ המדובר בפנים „לכוף את כל באי העולם“, וזוהו המשך לקבלת מלכותו ית' (כמ"ת). (60*) אבל כמובן שאינו דומה לקבלת מלכותו של בני, ובפרט ע"פ הנ"ל שאצל בני" ה"ז באופן של נחלה, משא"כ בו' מצות אצל בני".

(60**) עפ"ז יומתק מה שמשמע ברמב"ם שנהרג על העדר הקבלה לבד (הכל מי שלא יקבל יהרג), שאינו רוצה לקבל עליו מלכותו. וראה שו"ת מחנה חיים שם.

(61) וי"ל שמטעם זה כתבו הרמב"ם (ובכלל ז' מצות בני' בהל' מלכים ומלחמותיהם, כי ענין הכפי' – קבלת מלכותו, הוא עיקר ענינו של מלך. וראה הל' מלכים ספ"ד. ושם פ"א ה"ד – לגבי מלך המשיח, ויכוף כל ישראל כו'.

(62) כנ"ל סעיף ד. וש"נ.

ט. עס פאָדערט זיך נאָך ביאור: ווי־ באַלד אַז דער ציווי „לכוּף“ איז אויך חל בזמן הזה – פאַרוואָס איז דער דין ניט מפורש אין שו"ע און זיינע נושאי כלים? זאת ועוד: דער ציווי איז דאָך מחייב יעדן איד וואָס האָט די מעגליכקייט „לכוּף“ – ומפורסם אַז אין די פּריערדיקע דורות זיינען געווען אַ סך אידן וועלכע האָבן געהאַט דעם כח און די פּאַסיקע תנאים דערצו, האָבן זיי דאָך זיכער מקיים געווען דעם ציווי און געטאַן אין דעם; ועוד – געוויס זיינען דערביי אויפגעקומען פאַרשידענע שאלות (ווי איז דער חיוב פון כפי, אין וועלכן אופן וכו') – איז פאַרוואָס געפינט מען ניט אין די ספרי שאלות ותשובות, אַז מ'זאָל דן זיין אין דעם ענין?

וי"ל די הסברה בזה: ס'איז ידוע בדברי ימי ישראל אין די זמנים שעברו, אַז אויך אין די מדינות וואו דער ענין הגיור איז לויטן גזעזעץ פון דער ממשלה דאָרט – ניט געווען פאַרבאָטן מטעם הממשלה, האָבן זיך אידן זייער געהיט פון יעדער זאך וואָס קען אויסגעטייטשט ווערן ווי אַ פעולה צו העלפן עמעצן מגייר זיין (אפילו אין אַזעלכע פּאַלן ווען דער גר איז פון זיך אַליין געקומען זיך מגייר זיין און אַוודאי ניט צו טאָן עפעס וואָס קען באַטראַכט ווערן ווי אַ השתדלות און תעמולה צו מגייר זיין גרים) – ווייל אויך אין אַזעלכע מדינות איז דאָס געווען אַ סכנה צוליב די בלכולים און עלילות וואָס דאָס האָט געקענט אַרויס־רופן ובפרט – מפני החשש גדול אַז מ'וועט עס נוצן קעגן די אידן בשאר המדינות – ווי מ'זעט עס אויך אין די וויכוחים שבימי הבינים ועוד, און אפילו בדורות האחרונים –

ומובן, אַז אויך די השתדלות פון אַ אידן צו באַווירקן אַ בן־נח (ומכש"כ אין

אויף יעדן וואָס יש בידו" לכוּף ווי ס'איז מוכח פון דעם דין הנ"ל (סעיף ד) בנוגע לעבד, וואָס דער כס"מ זאָגט דעם טעם הכפי, "שכיון שזה ברשות ישראל שהרי עבד הוא חייב לכוּפו לקבל שבע מצות" מצד דעם וואָס, "צוה משה כו' לכוּף כל באי העולם כו'"].

איז מובן, אַז יעדער איינער וואָס האָט אַ מעגלעכקייט בזה, ובמכש"כ דער וואָס האָט אַ קשר (דורך מסחר וכיו"ב) מיט בני נח – דאָרף זיך משתדל זיין און משפיע זיין⁶⁷ אויף זיי מקבל זיין די שבע מצות שלהם⁶⁸.

ב"ד הרי לב"נ מספיק דיין אחד (רמב"ם הל' מלכים ספ"ט). וראה בהנמטן בהערה 68 בסופה. (66 ראה ספר חסידים ס' תתשכד: אם רואה אדם נכרי עושה עבירה אם יכול למחות ימחה שהרי שלח הקב"ה את יונה לנינוה כו'. ובהערות מקור חסד (מרגליות) הביא הגהה מר מאיר אריק „עי' רמב"ם פ"ח מהל' מלכים דמצוה לכוּף לכל באי עולם על ז' מצות שנצטוו ב"נ וזהו כדברי רבינו". וראה שו"ת חת"ס חו"מ ס' קפה: ונהי דממונם התיר כו' אבל להכשילם בעבודת ה' מי התיר אדרבה מצוה להורות.

(67 ראה מעשה רב מהחיד"א, כ"מ"ש בספר מעגל טוב (בדפוס פיעטרקוב – יד, א. ובהשלם (ירושלים תקצ"ד) – ע' 162): ואני אמרתי לגוי הנז' שיאמר לי במה מאמין ואל' בה' א"י (אלקי ישראל), וחקרתי בזה ונראה בעיני שכך הוא. ואמרתי לו א"כ"ב בבקר ובערב תאמר פסוק שמע ישראל ותקיים ז' מצות ותזהר משיתוף בכל אופן כי אם יהוד גמור לה' א"י. וקבל ואמר שלא יתפלל כל עם לה' א"י.

(68 להעיר גם מ"ש התשב"ץ ח"ג סקל"ג, שאסור לסייע לב"נ (גם) להוסיף על ז' מצות שלהם גם היכא דליכא „לפני עור", שהרי חייב למוננס .. חייב להפרישם". ובפשטות החיוב להפרישם הוא מצד הציווי לכוּף – היינו שישנו גם עכשיו. וכן ביאר דברי התשב"ץ בספר קול צופיך (הרב גרשוני, ירושלים תשמ" ע' רלג.

(* ולכאורה ביאור הנהגת החיד"א מובן ע"פ הנ"ל (ס"ז) שעל בניי לפעול אצל ב"נ קבלת מלכותו ואח"כ קבלת מצות. ואכ"מ.

איסור בפ"ע, ואדרבה, אַ איד איז מחויב צו ווירקן ("לכוף") אַז דער נכרי זאָל ניט עובר זיין אויפן איסור ע"ז?

נאָכמער: עס ווערט געפסקנט אין שו"ע⁷², אַז "דברים שהם מיוחדין למין ממיני אלילים כו' אסור למכור לעובדי אותם אלילים כו' (משום לפני עור⁷³) ואם קונה כו' לסחורה מותר" – ד.ה. ער מעג פאַרקויפן צו אַ ניט "עובד אותם אלילים", כאָטש אַז יענער וועט עס פאַרקויפן ל"עובד אותם אלילים" – ווייל "אלפני עור מפקדינן אבל אלפני דלפני לא מפקדינן"⁷⁴; און ס'איז אויך פאַראַן אַ ידעה⁷⁵, אַז דאָס וואָס עס איז אסור צו פאַרקויפן "לעובדי אותם אלילים" איז דוקא ווען "אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם יכולים לקנות במקום אחר מותר למכור להם כו'", ווייל אין אַזעלכע פאַלן פאַלט אַפּ דער איסור פון "לפני עור".

איז תמוה: וויבאַלד ס'איז דאָ דער חיוב צו כופה זיין ב"נ זיי זאָלן מקבל זיין די ז' מצות איז עס דאָך לכאורה אַ מכל-שכן אַז מ'טאָר ניט טאָן אַ פעולה וואָס זאָל זיי דערמעגלעכן צו עובר זיין אויף די ז' מצות (אפילו באופן ווען אין דעם איז ניטאָ דער איסור פון "לפני עור")!

[און אע"פ אַז דער ציווי צו משה רבינו (לכוף כו') איז בעיקר צו משתדל זיין זיך אַז די באי עולם זאָלן אויף זיך מקבל זיין⁵³, כנ"ל – איז דאָך מובן ופשוט, אַז עס האָט ניט קיין אַרט צו טאָן

אַן אופן פון "כפי" ער זאָל מקיים זיין די שבע מצות איז געווען פאַרבונדן מיט אַ סכנה כיו"ב – מהאָט דאָס געקענט אָננעמען אַלס איין אַריינמישונג באמונתם וכו' וכו'.

ובפרט אַז מ'דאַרף אים זאָגן⁶⁹: זיי מקיים "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו";

איז מובן, אַז בדרך כלל האָבן זיך אידן געמוזט אָפהאַלטן דערפון צוליב פקו"נ; און אין אויסנאָם פאַלן ווען מען האָט דאָס געטאָן, איז דאָס געווען בזה"י רות מתאימה, ובלי פרסום.

איז דעריבער מובן וואָס מ'האָט אויך ניט מפרסם געווען קיין שאלות ותשובות בזה. וי"ל אַז מצד דעם זעלבן טעם איז דער דין ("לכוף") אויך ניט דערמאָנט אין שו"ע און נושאי כליו – אין יענע זמנים איז עס געווען פקו"נ⁶⁹.

ומובן, אַז אין פאַל וואו דער חשש איז לגמרי ניטאָ – ווי במדינות אלו – איז דאָ דער ציווי לכוף.

י"ד. לכאורה קען מען דערויף פרעגן פון דעם דין אין שו"ע⁷⁰: "ויזהר מלהשתתף עם עכו"ם שמא יתחייב לו שבועה ועובר משום לא⁷¹ ישמע על פיך", וואָס דערפון איז מוכח, אַז דער טעם וואָס מ'טאָר ניט צוברענגען אַז דער נכרי זאָל שווערן מיט דער ע"ז איז צוליב'ן איסור פון "לא ישמע על פיך" – לפי הנ"ל איז דאָך פאַראַן אין דעם אַן

69) ראה לעיל הערה 35.

69* וויאזוי דומה להל' גרים והל' עבדים, וכן כו"כ הלכות בשו"ע (כמו יו"ד ס"ו קנג'קנו ועוד) בקשר לאו"ה כו' – כי פשוט שאינו דומה הלכות בשייכות לאינו יהודי פרטי, להחייב שבנ"י יכוף את כל באי העולם (ובענין של אמונה כו').

70) או"ח סקנ"ו.

71) משפטים כג, יג.

72) יו"ד ר"ס קנא.

73) ראה מפרשים ליו"ד שם.

74) ש"ך שם (וכ"ה בשאר מפרשי השו"ע).

75) רמ"א שם.

רבינו מפי הגבורה" (ווי דער פסק דין מפורש אין רמב"ם),

קומט דאָ צו נאָך אַן ענין, וואָס די השתדלות וועט ברענגען אַ תועלת וסיוע צו די אידן:

אַלע אידן שטייען אונטער דעם שרעקלעכן רושם פון די מאוימ'דיקע מאורעות ר"ל וואָס זיינען געשען מיט אַרומ פערציק יאָר פריער. האָט מען דעמאָלט געזען קלאָר, אַז וואו עס זיינען דאָן געווען חסידי אומות העולם וועלכע האָבן אין אַ געוויסער מאָס אָפּגעהיט די ז' מצות — האָבן זיי זיך אָפּגעטרייסלט פון רציחה און גזל ר"ל — און דורך דעם זיינען (בדרך הטבע) ניצל געוואָרן צענדליקער און צענדליקער אידן.

זיכער אַז לא תקום פעמים⁷⁹, ר"ל וח"ו, צרה ואך טוב ובטוב הנראה והנגלה ממש — יהי' לכל אחד ואחת שליט"א — לישראל,

ועתה שהמצב בזמן — וואָס מ'טרעפט זיך אָפט בעניני מסחר וכיו"ב מיט ניט אידן ובדרכי נועם וקירוב וכו' — האָט מען אַ דוגמא ח' מהנ"ל, ובמכש"כ פון זייער טאָן דאָמאָלט, אע"פ וואָס דאָ מאָלט איז עס געווען אַ סכנה פאַר די חסידי או"ה — ובמכש"כ איצט ובפרט ווען עס בריינגט זיי אַ תועלת.

עס ווייזט ווי דער קיום המצות פון די ב"נ ברענגט אַ תועלת (אויך) צו אידן, און אין פאַרשידענע אופנים.

— אויך גאָר בפשטות: ווען אַ ניט-איד האָט די ברירה — צי טאָן דעם אידן אַ שאַדן ח"ו (אין פרנסה וכיו"ב) אָדער, פאַרקערט, אים אַרויסצוהעלפן — איז

אַ פעולה וואָס גיט אַ סיוע עובר צו זיין אויף די ז' מצות, היפּך די קבלה וועלכע ער האָט געפונען באַ עס!]

יא. והביאור בזה יש לומר:

דער ציווי „לכוף את כל באי העולם כו"ו" איז ווען דער קיום הציווי איז ניט גורם דעם אידן אַ היזק (הפסד, מניעת הריווח וכו')⁷⁶. וויבאָלד אַז אין שו"ע דאָרט רעדט זיך וועגן מסחר ומכירה, אַזוי אויך בנוגע להשאיל כו' ולהלוות⁷⁷, וואָס עס רעדט זיך באופן אַז מען פאַרדינט פון דער שאלה און הלואה תיכף אָדער לעתיד, אָדער מפני דרכי שלום וכיו"ב (לשלול איסור „לא תחנם"⁷⁸) — מעג מען זיי פאַרקויפן,

משא"כ מצד „לא ישמע" און „לפני עור", וועלכע זיינען איסורי לאו, טאָר מען ניט פאַרקויפן אויך במקום הפסד (וכ"ש) במקום מניעת הריווח.

און דעריבער, בנידון דידן — אין דעם זמן ומקום (ווי במדינה זו) וואו די השתדלות פון אידן צו משפיע זיין אויף די אומות העולם זיי זאָלן אויף זיך מקבל זיין די ז' מצות, איז כלל ניט פאַרבונדן מיט קיין שום סכנה ח"ו און אויך ניט מיט קיין הפסד ומניעת הריווח בממון (ואדרבה, די השתדלות וועט ברענגען סיוע צו אידן, כדלקמן), איז דער חיוב „לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" חל בכל תוקפו.

יב. בנוסף על העיקר, אַז די השתדלות צו ווירקן אַז די אומות העולם זאָלן אויף זיך מקבל זיין די ז' מצות איז אַ ציווי וואָס איז אָנגעזאָגט געוואָרן צו „משה

76 עיין לקו"ש חט"ו ע' 150. ח"כ ע' 140. ובכ"מ.

77 שבטוש"ע יו"ד סי' קמח (ס"א).

78 שם סקנ"א סיי"א וט"ז שם.

79 ל' הכתוב — נחום א, ט. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55 ובשוה"ג.

ויהי רצון, אַז אידן זאָלן זיך באַמישן צו משפיע זיין אויף ב"נ אַז זיי זאָלן אויף זיך אָננעמען אַפצוהיטן די ז' מצות, אויף וועלכע זיי זיינען נצטוה געוואָרן מהקב"ה; און אשרי חלקם און גדול זכותם פון די וועלכע וועלן טאָן אין דעם, דנוסף אויף דעם וואָס זיי וועלן גורם זיין אַ תועלת וסיוע פאַר אידן און ניט אידן ובכו"כ ענינים (כנ"ל) – קומט אַן עיקר שבעיקרים: זיי זיינען מקיים אַ ציווי וואָס „צוה משה רבינו מפי הגבורה“,

און דער קיום פון דעם ציווי איז אויך אַ הכנה קרובה צום קיום היעוד „כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו“⁸¹ שכם אחד⁸², בגאולה האמיתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות אַחש"פ

התועודיות שלאח"ז תשמ"ג)

בהגש"פ עם לקוטי טעמים כו' וביאורים (קה"ת, תשמ"ו-ז) ע' תרלו ואילך).

81) כ"ה – ולעבדו (בוא"ו) – ברמב"ם

שבעה ערה הבאה. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 103 בהערה.

82) צפני"ג, ט. רמב"ם הל' מלכים ספי"א. וראה

הגש"פ שם בהערה.

אויב דער ניט-איד איז דורכגענומען מיט דער הכרה פון עין רואה ואוזן שומעת וכו', די ידיעה אַז ער דאַרף מקיים זיין די ז' מצוות, וועט דאָס האַבן אַ גאָר גוטע ווירקונג (אויך) אויף זיין באַציאונג צו אידן.

נאָך אַ נקודה אין דעם: בנוסף צו דעם, וואָס דורך אַזאַ השתדלות וועלן צוקומען טויזנטער און טויזנטער ניט-אידן וואָס וועלן מקיים זיין די ז' מצות – קיום ציווי הקב"ה טויזנטער און טויזנטער מאָל, ונוסף ע"ז אויך תועלת פאַר אידן, כנ"ל – איז אויך די השתדלות גופא אַן ענין וואָס רופט אַרויס אַ יחס פון כבוד והערצה צו אידן – זעענדיק ווי אידן זיינען זיך משתדל אַז אין וועלט זאָל הערשן צדק ויושר און זיי באַמיען זיך לטובת דער גאַנצער שכונה, מדינה, מענטשהייט, ווערט ביי די אומות העולם – וראו כל עמי הארץ אַז אידן זיינען נתתיך לאור גוים⁸⁰ עס ווערט דערהויבן דער גאון יעקב.

80) ישע"י מט, ו. ושם מב, ו: ואתנך לברית עם

לאור גוים. וראה רד"ק שם: השנית כי בסבת ישראל יהיו הגוים שומרים שבע מצות וילכו בדרך טובה. וראה מכ' ר"ח ניסן תשל"ב (נדפס

